

EUROOPA KOHTU OTSUS

11. jaanuar 2000*

Apellatsioonikaebus – Juurdepääs teabele – Komisjoni otsus 94/90/ESTÜ, EÜ, Euratom –
Avalikku huvi puudutava erandi ulatus – Ebapiisav põhjendus – Inimõiguste ja
põhivabaduste kaitse konventsiooni artikkel 6 – Poolte võrdõiguslikkuse ja kaitse õiguste
põhimõtted

Liidetud kohtuasjades C-174/98 P ja C-189/98 P,

Madalmaade Kuningriik, esindajad: õiguslike esindajate ülesannetes välisministeeriumi
õigusnõuniku asetäitjad A. Fiestra ja C. Wissels, kohtudokumentide kättetoimetamise
aadress Luxembourgis Madalmaade saatkonnas, 5, rue C. M. Spoo,

hageja kohtuasjas C-174/98 P ja

menetluse astuv pool Esimese Astme Kohtus,

Gerard van der Wal, elukoht Crainhemis (Belgia), esindaja: L. Y. J. M. Parret,
kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis A. May kontoris, 31, Grand-
Rue,

hageja kohtuasjas C-189/98 P

kaebuse esitaja Esimese Astme Kohtus,

mille esemeks on apellatsioonikaebus Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu
(neljanda koja) 19. märtsi 1998. aasta kohtuotsuse kohta kohtuasjas: Van der Wal vs.
komisjon (T-83/96, EKL, lk II-545) ning milles nõutakse mainitud kohtuotsuse
tühistamist,

menetluse teiseks pooleks on:

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: õiguslike esindajate ülesannetes
õigusteenistuse ametnikud W. Wils ja U. Wölker, kohtudokumentide kättetoimetamise
aadress Luxembourgis sama teenistuse ametniku C. Gómez de la Cruzei kontoris, Centre
Wagner, Kirchberg,

kostja Esimese Astme Kohtus,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president G. C. Rodríguez Iglesias, kodade esimehed J. C. Moitinho de
Almeida (ettekandja), D. A. O. Edward ja L. Sevón, kohtunikud P. J. G. Kapteyn, C.
Gulmann, G. Hirsch, H. Ragnemalm ja M. Wathelet,

---

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

kohtujurist M. G. Cosmas,
kohtusekretär haldur H. von Holstein,
arvestades kohtuistungil ettekannet,
olles 11. mai 1999. aasta kohtuistungil ära kuulanud poolte kohtukõned,
olles 6. juuli 1999. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,
on teinud järgmise

otsuse

1. Madalmaade Kuningriik (kohtuasi C-174/98 P) ja hr Van der Wal (kohtuasi C-189/98 P) esitasid Euroopa Kohtu põhikirja artikli 49 alusel apellatsioonkaebused, mis saabusid Euroopa Kohtu kantseleisse vastavalt 11. ja 19. mail 1998 ja milles vaidlustatakse Esimese Astme Kohtu 19. märtsi 1998. aasta kohtuotsus kohtuasjas Van der Wahl vs. komisjon (T-83/96, EKL, lk II-545, edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus“), millega lükati tagasi hageja nõue kuulutada kehtetuks komisjoni 29. märtsi 1996. aasta otsus, millega ei võimaldatud juurdepääsu teatavatele dokumentidele (edaspidi „vaidlustatud otsus“).

Esimese Astme Kohtusse esitatud hagi

2. Õigusliku raamistiku puhul on Esimese Astme Kohus tuvastanud:

1. 7. veebruaril 1992. aastal Maastrichtis allakirjutatud Euroopa Liidu lepingu lõppaktile lisasid liikmesriigid deklaratsiooni (nr 17) teabele juurdepääsu õiguse kohta, milles on mainitud:

„Konverents leiab, et otsuste tegemise selgus ja arusaadavus tugevdab institutsioonide demokraatlikku iseloomu ning üldsuse usaldust halduse vastu. Vastavalt sellele soovitab konverents, et komisjon esitaks nõukogule hiljemalt 1993. aastal aruande meetmete kohta, mille eesmärk on parandada üldsuse juurdepääsu institutsioonide käsutuses olevale teabele.”

2. Pärast selle deklaratsiooni vastuvõtmist võttis komisjon 5. mail 1993 vastu nõukogule, Euroopa Parlamendile ja Majandus- ja Sotsiaalkomiteele adresseeritud teatise 93/C 156/05 üldsuse juurdepääsu kohta institutsioonide dokumentidele (EÜT C 156, lk 5). 2. juunil 1993 võttis komisjon vastu teatise 93/C 166/04 läbipaistvuse kohta ühenduses (EÜT C 166, lk 4).

3. Mainitud läbipaistvuse põhimõtte rakendamise esimeste etappide raames võtsid nõukogu ja komisjon 6. detsembril 1993 vastu nõukogu ja komisjoni dokumentidele üldsuse juurdepääsu käsitleva asjaajamiskorra (EÜT 1993, L 340, lk 41, edaspidi „asjaajamiskord“), milles määrati kindlaks nende institutsioonide dokumentidele juurdepääsu põhimõtted.

4. Selle kohustuse täitmise tagamiseks võttis komisjon 8. veebruaril 1994 EÜ asutamislepingu artikli 162 alusel vastu otsuse 94/90/ESTÜ, EÜ, Euratom, üldsuse juurdepääsu kohta komisjoni dokumentidele (EÜT L 46, lk 58, edaspidi „otsus

94/90"). Mainitud otsuse artikliga 1 kinnitatakse formaalselt asjaajamiskord, mille tekst on otsusele lisatud.

5. Komisjoni poolt vastu võetud asjaajamiskord hõlmab järgmist üldpõhimõtet:

„Avalikkusel on komisjoni ja nõukogu dokumentidele võimalikult laialdane juurdepääs.”

6. Seejuures määratletakse asjaajamiskorras mõiste „dokument” kui „komisjoni või nõukogu valduses olev mis tahes kirjalik tekst olenemata selle vormist, mis sisaldab olemasolevat teavet”.

7. Asjaajamiskorras on lühidalt esitatud põhimõtted, mille alusel toimub dokumentidele juurdepääsutaotluste esitamine ja töötlemine, seejärel kirjeldatakse menetlust, mida tuleb kasutada juhul, kui on kavas dokumentidele juurdepääsu andmisest keelduda:

„Kui asjaomase institutsiooni pädevad talitused kavatsevad teha sellele institutsioonile ettepaneku keelduda asjaomase isiku taotluse rahuldamisest, teavitavad nad mainitud isikut sellest kavatsusest, teatades talle ühtlasi, et isikul on õigus ühe kuu jooksul esitada institutsioonile taotlus selle seisukoha läbivaatamiseks, vastasel juhul loetakse, et ta on taotluse tagasi võtnud.

Kui asjaomane isik esitab sellise taotluse läbivaatamiseks ja kui asjaomane institutsioon otsustab keelduda dokumendi edastamisest, tuleb see otsus teha läbivaatamistaotluse esitamisele järgneva kuu jooksul ning sellest tuleb võimalikult kiiresti kirjalikult teatada asjaomasele isikule. Otsus peab olema nõuetekohaselt põhjendatud ning selles tuleb ära näidata võimalused selle vaidlustamiseks Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklite 173 ja 138 E kohaselt õigusasutustes ja ombudsmanile esitatava kaebuse teel”.

8. Asjaajamiskorras on loetletud järgmised asjaolud, millega institutsioon saab põhjendada dokumentidele juurdepääsu võimaldamisest keeldumist:

„Institutsioonid ei võimalda juurdepääsu dokumentidele, mille avalikustamine võib kahjustada:

- avalike huvide kaitset (avalikku turvalisust, rahvusvahelisi suhteid, rahalist stabiilsust, kohtumenetlusi, kontrollimisi ja uuringuid),
- üksikisiku ja eraelu puutumatus kaitset,
- äri- ja tööstussaladuste kaitset,
- ühenduse finantshuvide kaitset,
- konfidentsiaalsuse kaitset füüsilise või juriidilise isiku taotluse korral, kellelt on pärit mingi osa dokumendis leiduvast teabest, või dokumendi tarbeks teavet esitanud liikmesriigi õigusaktidest tulenevalt.

Institutsiooni dokumendile juurdepääsu võimaldamisest võib samuti keelduda institutsiooni toimingute konfidentsiaalsuse kaitseks.”

9. 1993. aastal võttis komisjon vastu teatise 93/C 39/05, komisjoni ja liikmesriikide koostöö kohta EÜ asutamislepingu artiklite 85 ja 86 kohaldamisel (EÜT C 39, lk 6, edaspidi „teatis”) ...”

3. Faktiliste asjaolude kohta on vaidlustatud kohtuotsuses märgitud:

„10. XXIV raportis konkurentsipoliitika kohta (1994) (edaspidi „XXIV raport”) tuuakse välja, et komisjon on saanud riiklikelt kohtutelt teatava arvu küsimusi...

11. Oma 23. jaanuari 1996. aasta kirjas palus hageja advokaadina ja ühenduse tasandi konkurentsi küsimustega seotud kohtuasju käsitleva asutuse töötajana koopiaid teatavatest komisjonile esitatud küsimustele antud järgmistest kirjalikest vastustest:

1) Düsseldorfis Oberlandesgerichtile adresseeritud konkurentsi peadirektoraadi (DG IV) peadirektori 2. augusti 1993. aasta kiri, milles käsitletakse jaotuskokkuleppe vastavust komisjoni 22. juuni 1983. aasta määrusele (EMÜ) nr 1983/83, asutamislepingu artikli 85 lõike 3 kohaldamise kohta. ainuõigusliku turustuskokkuleppe liikide suhtes (EÜT L 173, lk 1, edaspidi „määrus nr 1983/83”);

2) St. Brieuci maakohtule adresseeritud komisjoni voliniku Van Mieri 13. septembri 1994. aasta kiri, milles käsitletakse nõukogu 4. aprilli 1962. aasta määruse nr 26, millega kohaldatakse teatavaid konkurentsieeskirju põllumajandussaaduste ja -toodete tootmise ja nendega kauplemise suhtes (EÜT 1962, 30, lk 993, edaspidi „määrus nr 26”);

3) komisjoni poolt 1995. aasta esimeses kvartalis saadetud kiri Cour d'Appel de Paris'le (Pariisi Apellatsioonikohtule), kes oli palunud komisjonil anda hinnang sõiduautode vahendajate kehtestatud müügilepingute tingimustele lähtuvalt komisjoni 12. detsembri 1984. aasta määrusest (EMÜ) nr 123/85, asutamislepingu artikli 85 lõike 3 kohaldamise kohta mootorsõidukite turustus- ja teeninduskokkuleppe teatavate liikide suhtes (EÜT 1985, L 15, lk 16, edaspidi „määrus nr 123/85”).

12. Oma 23. veebruari 1996. aasta kirjas lükkas DG IV peadirektor hageja taotluse tagasi, põhjendades seda asjaoluga, et taotluses toodud kirjade avalikustamine kahjustab „avalike huvide kaitset (kohtumenetlused)”. Peadirektori antud selgitused olid järgmised:

„[...] Kui komisjon annab vastuseid küsimustele, mis talle on esitanud teatavate kohtuvaidluste lahendamise tegelevad riiklikud kohtud, tuleb komisjoni positsiooni käsitleda „amicus curiae” omana. Seetõttu peab komisjon näitama üles teatavat diskreetsust, seejuures mitte üksnes selle osas, mil viisil mainitud küsimused talle on esitatud, vaid samuti ka selles osas, kuidas komisjon ise mainitud küsimustele antavaid vastuseid kasutab.

Kui vastused on edastatud, pean ma neid kohtumenetluse lahutamatuks osaks, kusjuures nende valdajaks on küsimuse esitanud kohtuasutus. Vastuses sisalduvaid õiguslikke ja objektiivseid asjaolusid tuleb [...] hinnata vastava kohtumenetluse raamistikus, osana riikliku kohtu kohtutoimikust. Komisjon edastas vastused riiklikule kohtule ja otsus nende avaldamise ja/või selle teabe kolmandate isikute valdusse andmise kohta on eeskätt selle riikliku kohtu pädevuses, kellele need vastused edastati.

[...]"

13. Peadirektor tõi samuti välja vajaduse hoida usaldussuhet ühenduse täidesaatva võimu asutuste ja liikmesriikide kohtuasutuste vahel. Selline kaalutlus kehtib igas olukorras, kuid eriti oluline on selline lähenemine selliste küsimuste puhul, nagu antud juhul, kui kohtuasjades, mille kohta komisjonile küsimused esitati, ei ole veel tehtud lõplikku kohtuotsust.

14. Oma 29. veebruari 1996. aasta kirjas esitas hageja komisjoni peasekretariaadile taotluse vaadata keeldumisotsus läbi, rõhutades eeskätt, et talle ei ole arusaadav, kuidas võib riiklikus kohtus toimuva kohtumenetluse käiku häirida see, kui kolmandatele isikutele saab teatavaks mittekonfidentsiaalne teave ühenduse konkurentsioiguse kohaldamise kohta, mille komisjon on edastanud riiklikule kohtule.

15. Oma 29. märtsi 1996. aasta kirjas (edaspidi „vaidlustatud otsus“) kinnitas komisjoni peasekretär DG IV otsust, „tuues põhjenduseks, et vastuste avalikustamine võib kahjustada avalike huvide kaitset, eeskätt kohtumenetluse nõuetekohast käiku“. Põhjenduse sõnastus oli järgmine:

„[...] õiguslikku analüüsi hõlmavate vastuste avalikustamine võib kahjustada komisjoni ja riiklike kohtuasutuste vahelisi suhteid ja nõutavat koostööd. On ilmselge, et kohus, kes on esitanud komisjonile küsimuse, mis liiatigi on seotud veel käimasoleva kohtumenetlusega, ei soovi, et talle antav vastus avalikustataks.

[...]"

16. Peasekretär lisas, et antud juhul käimasolev menetlus erineb oluliselt asutamislepingu artiklis 177 osutatud menetlusest, millele hageja osutas oma läbivaatamistaotluses."

4. Sellises olukorras esitas hr Van der Wal 29. mail 1996 aastal hagi nõudega kuulutada kehtetuks vaidlusalune otsus, millega keelduti võimaldamast talle juurdepääsu ülalmainitud kirjadele.

5. 9. detsembri 1996. aasta korraldusega võimaldas Esimese Astme Kohus Madalmaade Valitsusel astuda menetlusse hr Van der Wali nõude toetajana.

Apellatsioonkaebus

6. Vaidlustatud kohtuotsusega tunnistas Esimese Astme Kohus hagi vastuvõetamatuks. Nii Madalmaade valitsus kui hr Van der Wal esitasid apellatsioonikaebuse, tuues kaebuse alusena välja vastavalt järgmised asjaolud:

- otsuse 94/90 ja Euroopa Kohtu põhikirja koosmõjus käsitletud artiklite 33 ja 44 sätete rikkumine;

- otsuse 94/90, Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni, põhjendamiskohustuse ning poolte võrdõiguslikkuse ja kaitse õiguste põhimõtete rikkumine.

Otsuse 94/90 rikkumist hõlmava kaebuse alus

Esimese Astme Kohtu kohtuotsus

7. Tehes otsuse, et komisjon on kõnealustele dokumentidele juurdepääsu andmisest keeldumist õiguspäraselt põhjendanud avalike huvide kaitsmisega, tugines Esimese Astme Kohus Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklile 6. Seoses sellega on vaidlustatud kohtuotsuse punktis 47 märgitud, et „Isikute õigus võrdsele kohtlemisele sõltumatus kohtus eeldab eeskätt, et nii riiklikel kui ühenduse kohtuasutustel peab olema õigus kohaldada oma menetluseeskirju, mis hõlmavad nii kohtu pädevust, üldisi kohtumenetluse eeskirju, seejuures ka kohtudokumentide konfidentsiaalsuse eeskirju”. Kohtuotsuses on samuti mainitud:

„48. Otsuses 94/90 sätestatud erand komisjoni dokumentidele juurdepääsu üldpõhimõttest seoses avalike huvide kaitsmisega juhul, kui kõnealused dokumendid on seotud kohtumenetlusega, võimaldab tagada selle põhiõiguse üldist järgimist. Seejuures ei ole selle erandi ulatus piiratud üksnes avalike huvide kaitsmisega konkreetse kohtumenetluse raames, vaid see hõlmab samuti ülalmainitud riiklikes ja ühenduse kohtutes toimuva menetluse sõltumatuse küsimust (vt käesoleva kohtuotsuse eelmist punkti).

49. Selle erandi ulatus peab võimaldama komisjonil sellele tugineda ka juhul kui ta ise ei ole kohtumenetluse pooleks, kuid kui see on, nagu antud juhul, vajalik avalike huvide kaitseks.

50. Seejuures tuleb eristada dokumente, mille komisjon on koostanud üksnes teatava kohtumenetluse vajadusteks, nagu antud juhul kõnealused kirjad, muudest dokumentidest, mis on olemas sellest kohtumenetlusest sõltumatult. Avalike huvide kaitsmisega seotud erandi kohaldamine on põhjendatud üksnes esimese dokumentide liigi puhul, kui otsus võimaldada neile dokumentidele juurdepääsu või sellest keelduda on avalike huvide kaitsega seotud erandi olemusest tulenevalt üksnes kõnealuse kohtuasutuse pädevuses (vt ka punkti 48).

51. Seejuures, kui riiklikus kohtus käimasoleva kohtumenetluse käigus see riiklik kohus küsib teatises sätestatud koostöö alusel mingit teavet komisjonilt, on komisjoni antav vastus nähtud ette konkreetselt kõnealuse kohtumenetluse vajadusteks. Sellisel juhul tuleb otsustada, et avalike huvide kaitsmiseks peab komisjon keelduma võimaldamast juurdepääsu sellele teabele ja sellest tulenevalt ka dokumentidele, mis seda teavet sisaldavad; otsus võimaldada selliste

dokumentidele juurdepääsu või sellest keelduda on üksnes kõnealusel riikliku kohtu pädevuses, selle aluseks on vastav riiklik menetlusõigus ja see pädevus kestab seni, kuni on käimas kohtumenetlus, mille käigus need dokumendid lülitatakse komisjoni dokumendi koosseisu.

52. Antud konkreetsel juhul taotles hageja juurdepääsu kolmele kirjale, mis olid kõik seotud käimasolevate kohtumenetlustega ja mille kohta hageja ei ole väitnud, et nende sisu piirdub vaid otsuse 94/90 kohaselt mujalt kättesaadava teabe kopeerimisega. Seejuures tuleb samuti märkida, et esimene kiri käsitles jaotuslepingu mittevastavust määrusega nr 1983/83, teine käsitles määruse nr 26 kohaldamist ja kolmas käsitles määruse nr 123/85 tõlgendamist (vt punkti 11). Seegas käsitlesid need kirjad konkreetseid käimasolevaid menetlusi puudutavaid õiguslikke küsimusi.“

Poolte väited

8. Põhimõtteliselt väidavad hagejad, et avalike huvide kaitsega seotud erand ei võimalda käsitleda otsuse nr 94/90 kohaldamisalast väljaspool olevana tervet dokumentide rühma. Selline erand nõuab, et komisjon kontrolliks iga dokumendi puhul eraldi, kas lähtuvalt teabest, mida vastav dokument sisaldab, võib see kahjustada avalikku huvi. Esimese Astme Kohtu poolt otsusele 94/90 antud tõlgenduse näol on tegemist laia tõlgendusega, millel puudub igasugune õiguslik alus ning mis kahjustab ühenduse õiguse ühetaolist kohaldamist.

9. Hagejad väidavad, et vaidlustatud kohtuotsus kahjustab Euroopa Inimõiguste ja põhivabaduste konventsiooni artikli 6 alusel kohtumenetluse sõltumatust, kuivõrd Esimese Astme Kohus ei ole selgitanud, millises ulatuses võib riikliku kohtu sõltumatust kahjustada asjaolu, et komisjon peab igal üksikul juhul eraldi kontrollima, kas dokumendi avalikustamine võib kahjustada avalikku huvi. Hagejad väidavad sellega seoses, et vaidlustatud kohtuotsus ei hõlma mingit selgitust selle kohta, et menetluse sõltumatuse põhimõtte piiramine oleks seotud vaid komisjoni poolt teatava konkreetse menetlusega seoses koostatud dokumentidega ning üksnes seni, kuni mainitud menetlus on käimas.

10. Komisjon väidab, et kohtumenetluse sõltumatuse põhimõtet, millel tugineb otsuse 94/90 tõlgendamine Esimese Astme Kohtu poolt, tuleb käsitleda Euroopa Kohtu kohtupraktika valguses, mille kohaselt koostöö komisjoni ja riiklike kohtuasutuste vahel EÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 ja artikli 86 (nüüd EÜ artikli 81 lõige 1 ja artikkel 82) kohaldamisel toimub kohaldatava riikliku menetlusõiguse piires (28. veebruari 1991. aasta kohtuotsus Delimitise kohtuasjas, C-234/89, EKL lk I-935, punkt 53). Sellise koostöö raames on komisjoni osa sekundaarne – esmalt on riikliku kohtu pädevuses otsustada, kas tuleb pöörduda komisjoni poole, seejärel, millised küsimused komisjonile esitada ning lõpuks seegi, kuidas kasutada saadud vastuseid. Komisjoni väite kohaselt tuleneb eelnevast, et ainult riikliku kohtu pädevuses on otsustada riikliku menetlusõiguse alusel, kas, millal ja millistel tingimustel võib komisjoni vastuseid avalikustada kolmandatele isikutele.

11. Komisjoni väitel toetab asjaolu, et vaidlustatud kohtuotsuses on osutatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste konventsioonile, kohtumenetluse sõltumatuse põhimõtet, mille kohaselt on nii riiklikel kui ühenduse kohtuasutustel õigus kohaldada omaenda

menetluseeskirju, mis hõlmavad kohtuniku pädevust, kohtumenetluse üldist kulgu ja eeskätt kohtudokumentide konfidentsiaalsust. Kui vaidlustatud kohtuotsuse punktid 45 ja 46 kuulutada kehtetuks, ei muudaks see sisuliselt otsuse olemust. Esimese Astme Kohtu poolt antud põhimõtte suhtes rakendatud piirangu näol, mille kohaselt mainitud põhimõtet kohaldatakse vaid komisjoni poolt teatava konkreetse menetlusega seoses koostatud dokumentide suhtes ja vaid seni, kuni mainitud kohtumenetlus on käimas, on tegemist kõrvalmärkusena esitatud seisukohaga, mis liiatigi ei ole sõnastatud nii kategooriliselt, nagu hagejad seda väidavad.

12. Komisjoni arvates tuleks otsust 94/90 tõlgendada nimelt ülalmainitud silmas pidades. Avaliku huvi kaitsmisega (kohtumenetlus) seotud erand katab kõiki selliseid olukordi, mille korral kõnealuste dokumentide avalikustamine üle otsustavad riiklikud kohtuasutused, kohaldades selleks omaenda menetluseeskirju.

13. Väite osas, mille kohaselt Esimese Astme Kohtu poolt otsusele 94/90 antud tõlgendus kahjustab ühenduse õiguse ühetaolist kohaldamist, väidab komisjon, et mainitud otsuse kohaldamine on alati ühetaoline ning vaid erinevate riiklike eeskirjade kohaldamise tulemusena võib viia olukorrani, kui teatavates liikmesriikides võimaldatakse dokumentidele juurdepääsu ja teistes mitte.

Euroopa Kohtu antav hinnang

14. Pärast seda, kui Esimese Astme Kohus oli Euroopa Inimõiguste ja Põhivabaduste Konventsiooni artiklist 6 tuletanud, et igal isikul on õigus ühetaolisele kohtupidamisele sõltumatus kohtus ning eeskätt, et nii riiklikel kui ühenduse kohtuasutustel peab olema õigus kohaldada omaenda menetluseeskirju, mis hõlmavad kohtuniku pädevust, kohtumenetluse üldist kulgu ja eeskätt kohtudokumentide konfidentsiaalsust, märkis mainitud kohus kohtuotsuse punktis 48, et „komisjoni dokumentidele juurdepääsu üldisest põhimõttest otsusega 94/90 sätestatud erand, mis on seotud avaliku huvi kaitsmisega, kui kõnealused dokumendid on seotud kohtumenetlusega, võimaldab tagada selle põhiõiguse üldise järgimise“.

15. Vaidlustatud kohtuotsuse kohaselt ei hõlma sel viisil Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste konventsiooni artiklist 6 tuletatud kohtumenetluse sõltumatus põhimõte siiski kõiki kohtudokumente. Seda kohaldatakse üksnes komisjoni poolt seoses teatud konkreetse kohtumenetlusega koostatud kirjalike dokumentide suhtes, seega välistatakse muud dokumendid, mis on olemas konkreetsest kohtumenetlusest sõltumatult (punkt 50); samuti kohaldatakse põhimõtet ainult seni, kuni kohtuasi on käimas (punkt 51).

16. Kuivõrd sellise tõlgenduse kohaselt on tegemist dokumentidega, millele laieneb kohtumenetluse sõltumatus põhimõte, on ainult riiklikel kohtutel õigus oma riikliku menetlusõiguse kohaselt otsustada mainitud dokumentidele juurdepääsutaotluste rahuldamise üle (punkt 51).

17. Vastab tõele, et Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste konventsiooni artiklil 6 põhinev ühenduse õiguse üldine põhimõte, mille kohaselt igal isikul on õigus ühetaolisele kohtupidamisele (vt eeskätt 17. detsembri 1998. aasta kohtuotsust kohtuasjas Baustahlgewebe vs. komisjon C-185/95 P, EKL lk I-8417, punktid 20 ja 21) hõlmab õigust kohtupidamisele sõltumatus kohtus, seda eeskätt täitevotsuseid silmas pidades (vt

selle kohta eeskätt Euroopa Inimõiguste Kohtu 18. juuni 1971. aasta kohtuotsust De Wilde'i, Ooms ja Versyp kohtuasjas, seeria A, nr 12, punkt 78). Samas ei saa sellest õigusest tuletada nõuet, et kohtuvaidluse lahendamise tegev kohus on tingimata ainuke asutus, millel on õigus võimaldada juurdepääsu kõnealustele kohtudokumentidele. Sellist üldpõhimõtet ei saa samuti tuletada liikmesriikide ühistest põhiseaduslikest tavadest.

18. Õigust võimaldada sellist juurdepääsu isegi kõnealuse kohtumenetluse jaoks koostatud dokumentidele ei ole samuti võimalik tuletada Euroopa Inimõiguste ja põhivabaduste konventsiooni artiklist 6.

19. Pealegi on kohtuniku sõltumatust ähvardavaid ohtusid võetud piisavalt arvesse otsuse 94/90 ja ühenduse tasandi õiguskaitse meetmete abil, millega nähakse ette juurdepääs komisjoni valduses olevatele dokumentidele.

20. Selleks, et määrata kindlaks, millistel tingimustel komisjon peab asutamislepingu artiklite 85 ja 86 kohaselt riiklike kohtuasutustega tehtava koostöö raames mitte võimaldama juurdepääsu tema valduses olevatele dokumentidele, kuivõrd see võib kahjustada avalikku huvi otsuse 94/90 tähenduses, tuleb võtta arvesse, mil viisil selline koostöö toimub.

21. Teatisest ilmneb, et mainitud kohtuasutustel võib tekkida vajadus saada menetluskorda puudutavat teavet „mis võimaldab teada saada, kas teatav kohtuasi on komisjonis käsitlemisel, kas teatava kohtuasja osas on esitatud teatis, kas komisjon on ametlikult käivitanud menetluse, kas on välja kuulutatud või vastavate talituste kaudu kirjalikult esitatud ametlik otsus. Vajadusel võivad riiklikud kohtud küsida komisjonilt arvamust teatud kokkulepete või tavade suhtes kehtestatud individuaalse erandi kohaldamise tähtaegade või sellest keeldumise kohta, et määrata kindlaks tingimused võimaliku edasilükkamisotsuse tegemiseks või ajutiste meetmete võtmiseks” (teatise punkt 37).

22. Lisaks sellele võivad mainitud kohtud teatise punkti 38 kohaselt küsida komisjonilt nõu õigusküsimustes, kui asutamislepingu artiklite 85 ja 86 kohaldamine tõstatab konkreetseid probleeme. Eeskätt on tegemist mainitud artiklite selliste kohaldamistingimustega, mis on seotud liikmesriikide vahelise kaubanduse mõjutamisega ja neis artiklites sätestatud toimingute konkurentsi piirava iseloomuga. Lisaks sellele võivad riiklikud kohtud paluda komisjonil esitada ajutise arvamuse, kui nad ei ole kindlad, et teatava kohtuvaidluse esemeks olevate kokkulepete suhtes on võimalik kohaldada individuaalset erandit.

23. Ja lõpuks tuleneb teatise punktist 40, et riiklikel kohtuasutustel on õigus saada komisjonilt teavet faktiliste andmete kohta – statistilisi andmeid, turu-uuringuid ja majandusanalüüse.

24. Eelnevast tuleneb, et komisjoni poolt riiklikele kohtuasutustele edastatud dokumendid on tihtipeale dokumendid, mis olid komisjonil juba varem olemas või mis koostati küll teatud konkreetse kohtumenetluse vajaduseks, kuid mida võib samuti sellistena käsitleda, samuti võib tegemist olla dokumentidega, milles mainitud institutsioon esitab vaid üldise arvamuse, mis ei hõlma riikliku kohtu menetluses oleva kohtuasjaga seotud andmeid.

Selliste dokumentide osas peab komisjon hindama igal üksikul juhul eraldi, kas nende suhtes laieneb otsusega 94/90 kinnitatud asjaajamiskord.

25. Komisjoni poolt esitatud dokumendid võivad samuti hõlmata õigus- või majandusanalüüse, mis on koostatud riikliku kohtu esitatud andmete alusel. Sellisel juhul on komisjoni tegevus käsitletav õigus- või majandusnõuniku omana ning selle tegevuse käigus esitatud dokumentide ja eeskätt nende avalikustamise suhtes tuleb kohaldada riiklikke menetluseeskirju nagu mis tahes muu ekspertiisi puhul.

26. Sellisel juhul võib riiklik õigus mitte lubada mainitud dokumentide avalikustamist ning selle õiguse järgimist võib käsitleda avaliku huvina, mida võib kaitsta otsuses 94/90 sätestatud erandite abil.

27. Samas ei piisa sellest asjaolust selleks, et vabastada komisjon täielikult oma uute dokumentide avalikustamisest. Kui nende dokumentide valdajaks on komisjon, laienevad neile dokumentidele otsuse 94/90 sätted, millega nähakse avalikkuse jaoks ette võimalikult laialdane juurdepääs. Kõiki erandeid sellest juurdepääsuõigusest tuleb seega tõlgendada ja kohaldada kitsas tähenduses.

28. Seega ei ole komisjonil õigust keelduda mis tahes taotlusest kõnealuste dokumentidele juurdepääsu saamiseks. Riiklike menetluseeskirjade järgimine on piisavas ulatuses tagatud, kui komisjon veendub, et dokumentide avalikustamise näol ei rikuta riiklikke õigusakte. Kahtluse korral konsulteerib komisjon riikliku kohtuga ja keeldub juurdepääsu võimaldamisest üksnes juhul, kui riiklik kohus on vastu mainitud dokumentide avalikustamisele.

29. Sellise menetlusega välditakse muuhulgas ka seda, et hageja peab esmalt pöörduma riikliku kohtu poole ja alles seejärel komisjoni poole, kui riiklik kohus on otsustanud, et riiklik menetlusõigus ei takista kõnealuste dokumentide avalikustamist, kuid on seisukohal, et ühenduse eeskirjade kohaldamine võib anda erineva tulemuse. Seega vastab selline menetlus ka heade haldustavade põhimõttele.

30. Eelnevast tuleneb, et Esimese Astme Kohtu poolt tehtud otsuse 94/90 tõlgendus sellises tähenduses, et kohtumenetluse käigus avaliku huvi kaitsmise osas tehtavat erand kohustab komisjoni mitte võimaldama juurdepääsu dokumentidele, mille komisjon on koostanud selle kohtumenetluse vajadusteks, ei ole õiguspärane ning seega on väide mainitud otsuse rikkumise kohta põhjendatud.

31. Euroopa Kohtu põhikirja artikli 54 kohaselt, kui edasikaebus on põhjendatud, tühistab Euroopa Kohus Esimese Astme Kohtu kohtuotsuse. Seejärel võib Euroopa Kohus asja suhtes lõpliku kohtuotsuse, kui menetlusstaadium seda võimaldab. Antud juhul on lõpliku kohtuotsuse tegemine võimalik.

Vaidlustatud otsuse vastu Esimese Astme Kohtule esitatud kehtetuks kuulutamise hagi

32. Käesoleva kohtuotsuse punktides 14-29 tuleneb, et kui komisjoni poole pöördutakse taotlusega võimaldada juurdepääs dokumentidele, mille komisjon on asutamislepingu artiklites 85 ja 86 sätestatud komisjoni ja riiklike kohtuasutuste vahelise koostöö raames edastanud riiklikule kohtuasutusele, peab komisjon kontrollima, kas mainitud dokumendid

hõlmavad õigus- või majandusanalüüse käesoleva kohtuotsuse punkti 25 tähenduses. Kui tegemist on selliste dokumentidega peab komisjon veenduma, et nende avalikustamine ei ole vastuolus riikliku õigusega. Kahtluse korral konsulteerib ta riikliku kohtuga ja keeldub võimaldamast dokumentidele juurdepääsu vaid juhul, kui riiklik kohus on vastu mainitud dokumentide avalikustamisele.

33. Eelnevast tuleneb, et keeldudes võimaldamast juurdepääsu taotletud dokumentidele ilma kontrollimata, kas mainitud dokumendid hõlmavad õigus- või majandusanalüüse ning vastaval juhul ilma veendumata, et nende avalikustamine on vastuolus riikliku õigusega, rikkus komisjon otsust 94/90. Seega tuleb vaidlustatud otsus kuulutada kehtetuks.

Kohtukulud

34. Euroopa Kohtu kodukorra artikli 122 lõike 1 kohaselt, kui apellatsioonikaebus on põhjendatud ja kui Euroopa Kohus teeb ise kohtuasjas lõpliku otsuse, otsustab kohus kohtukulude jaotuse. Kodukorra artikli 69 lõike 2 kohaselt, mida võib apellatsioonikaebuse suhtes kohaldada artikli 118 alusel, on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Sama artikli lõikes 4 on sätestatud, et menetlusse astunud liikmesriigid ja institutsioonid kannavad ise oma kohtukulud. Kohtuvaidluse kaotanud pooleks on komisjon, seega tuleb temalt välja mõista lisaks tema enda kohtukuludele ka kõik Esimese Astme Kohtu menetlusega ja Euroopa Kohtusse esitatud apellatsioonikaebusega seotud kohtukulud ning kohtuasjas C-174/98 menetlusse astuva poole Van der Wali kohtukulud. Madalmaade Kuningriik, menetlusse astuv pool Esimese Astme Kohtus menetletud kohtuasjas T-83/96 ja menetlusse astuv pool käesolevas kohtuasjas C-189/98, kannab oma kohtukulud ise.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS

otsustab:

- 1) Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu 19. märtsi 1998. aasta otsus kohtuasjas Van de Wal vs. komisjon (T-83/96) kuulatakse kehtetuks.**
- 2) Komisjoni 29. märtsi 1996. aasta otsus, millega ei võimaldata juurdepääsu teatavatele dokumentidele, kuulatakse kehtetuks.**
- 3) Euroopa Ühenduste Komisjon peab hüvitama kohtukulud mõlemas kohtuastmes.**
- 4) Madalmaade Kuningriik, menetlusse astuv pool Esimese Astme Kohtus menetletud kohtuasjas T-83/96 ja menetlusse astuv pool käesolevas kohtuasjas C-189/98, kannab oma kohtukulud ise.**

Rodríguez Iglesias

Moitinho de Almeida

Edward

Sevón

Kapteyn

Gulmann

Hirsch Ragnemalm Wathelet

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 11. jaanuaril 2000 Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

R. Grass

G. C. Rodríguez Iglesias